

İslamiyet Öncesi Sözlü Edebiyatın Özellikleri

İslamiyet Öncesi Sözlü Edebiyatın Özellikleri Nelerdir Maddeler Halinde

- Yazının henüz kullanılmadığı dönem olarak bilinen bu dönemde, iletişim ve bilginin aktarımı sözlü olarak gerçekleştirilmiştir. Yazının olmadığı için, sözlü ürünler söz ve ezgiyle hayat bulmuştur.
- Sözlü edebiyatın kökenleri, mitolojik dönemde oluşmaya başlamıştır. İnsanların doğa, tanrılar, kahramanlar ve evren hakkında anlatılarla birbirlerini eğlendirmesi, bilgilendirmesi ve kültürel değerleri aktarması sözlü edebiyatın temelini oluşturmuştur.
- Bu dönemde Türk toplumunun inançları ve dinî pratikleri, sözlü edebiyata yansımıştır. Şamanizm, Budizm ve Manihaizm gibi dinler, halk hikayeleri ve destanlar aracılığıyla anlatılmış ve etkili olmuştur.
- Sözlü edebiyatın ortaya çıkışı, dinî törenlerle bağlantılıdır. Törenlerde, söz ustaları tarafından şiirler ve destanlar söylenmiştir. Özellikle sığır, şölen ve yuğ gibi önemli törenlerde bu edebî ürünler yoğun olarak kullanılmıştır.
- Törenlerde söz söyleme ve yönetme görevi, bilge kişiler olan kam, baksı, oyun, ozan ve şaman adı verilen şairlere verilmiştir. Bu kişiler aynı zamanda toplumun doktorları, büyücüleri, müzisyenleri, din adamları ve şairleridir.
- Şiirler, kopuz adı verilen bir tür telli saz eşliğinde söylenmiştir. Bu sazın tınıları ve ritimleri, şiirlere ayrı bir güzellik katmıştır.
- Sözlü edebiyat ürünlerinin nazım birimi genellikle dördlüktür. Dört mısradan oluşan dördlükler, ezgiyle birlikte akıcı bir şekilde sunulmuştur.
- Şiirler hece ölçüsüyle söylenmiştir. Sözcüklerin hecelerine göre düzenlenen bu ölçü, şiirlerin ritmik bir şekilde okunmasını sağlamıştır.
- Yarım uyak, sözlü edebiyatta sıkça kullanılan bir kafiye şeklidir. İki dize arasındaki uyum, sözlü edebiyatta estetik bir bütünlük oluşturmuştur.
- Kafiye şeması (uyak düzeni), abab, cccb, dddb gibi farklı kombinasyonlarda kullanılmıştır. Bu **uyak** düzenleri, şiirlerin ritmik yapısına ve anlatımına katkıda bulunmuştur.
- Sözlü edebiyatta yabancı dillerin etkisinden uzak, sadelikle ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Doğallık ve açıklık, sözlü edebiyatın temel dil özellikleridir.
- Doğa, aşk, kahramanlık, ölüm gibi temalar, sözlü edebiyatta sıkça işlenmiştir. İnsanın doğayla uyumu, sevgi ve aşkın gücü, kahramanlık öyküleri ve hayatın geçiciliği gibi konular, halk hikayeleri ve destanlar aracılığıyla anlatılmıştır.
- Sözlü edebiyatın nazım biçimleri arasında koşuk, sagu, sav ve destanlar yer almaktadır. Bu edebî türler, toplumun kültürel belleğini, tarihini ve değerlerini yansıtan önemli eserlerdir.

Sözlü Edebiyatın Kökenleri ve Dinî Etkiler:

Henüz yazının kullanılmadığı dönemde, sözlü ürünler ortaya çıkmıştır çünkü yazı henüz bulunmamıştır.

Sözlü edebiyatın kökenleri, mitolojik dönemde şekillenmeye başlamıştır.

Şamanizm, Budizm ve Manihaizm gibi dinler, sözlü edebiyatın oluşumunda etkili olmuştur.

Sözlü edebiyat, dinî törenlerin bir parçası olarak doğmuştur.

Törenler ve Şairler:

Sığır, şölen ve yuğ gibi törenlerde, şairler şiirler söylemiştir.

Törenleri yöneten bilge kişiler olarak bilinen kam, baksı, oyun, ozan ve şaman gibi şairler, hem törenleri düzenlemiş hem de şiirlerle katılımcıları etkilemiştir.

Şiirler, kopuz adı verilen bir tür telli saz eşliğinde seslendirilmiştir.

Şiir Özellikleri:

Şiirlerin temel nazım birimi dördlüktür.

Şiirler hece ölçüsüyle söylenmiştir.

Yarım uyak genellikle kullanılmıştır.

Kafiye şeması (uyak düzeni), abab, cccb, dddb gibi çeşitlilik gösterir.

Yabancı dillerin etkisinden uzak, sade ve anlaşılır bir dil tercih edilmiştir.

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatında İşlenen Konular ve Edebi Türler:

Doğa, aşk, kahramanlık, ölüm gibi konular, sözlü edebiyatta sıkça işlenmiştir.

Sözlü edebiyatın yani İslamiyet Öncesi Türk Şiiri Nazım Şekilleri ürünleri arasında koşuk, sagu, sav ve destanlar bulunmaktadır.